

10. obletnica Romani Union

stran 13

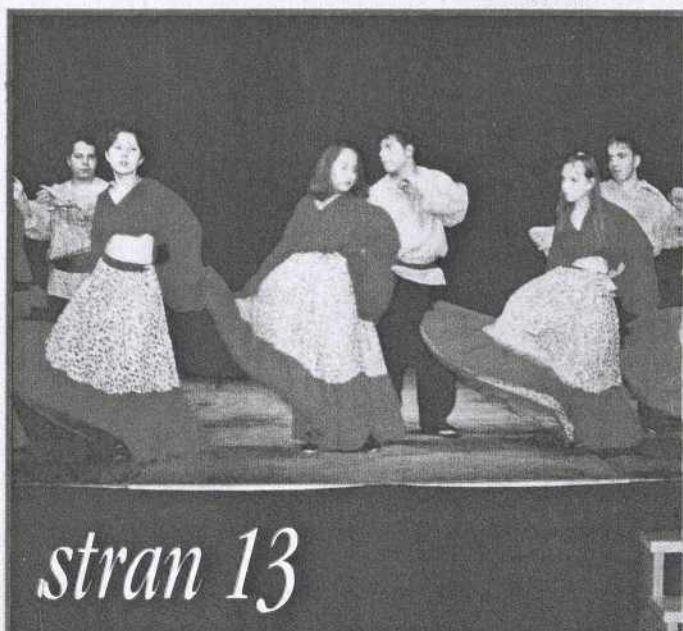
stran 19

RD Čaplja

10. obletnica

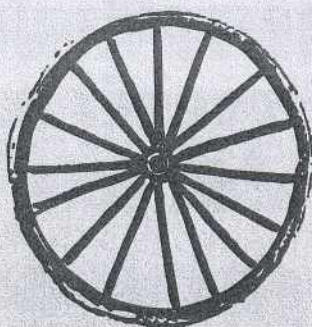
stran 13

stran 13

10. obletnica

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 11, april 2001

založnik

Zveza Romov Slovenije

Gregorčičeva 55

9000 Murska Sobota

tel (02) 5341-710

fax (02) 5341-711

e-mail: romani.union@siol.net

glavni in odgovorni urednik

Jože Horvat - Muc

uredniški odbor

dr. Pavla Štrukelj

Monika Sandreli

Štefan Šarkezi

Jelenka Kovačič

Zlatko Hahn

dopisniki

Zdravko Pilipovič, Krško

Anita Cener, Serdica

Lujzi Baranja, New York

Dragoljub Ackovič, Beograd

prelom in tisk

Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada

500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št. 415-562/96, se Romano them - Romski svet šteje med proizvode za katere se plačuje 19% davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo Ministrstvo za kulturo RS in Urad za narodnosti RS

VSEBINA

<i>Jože Horvat - Muc: Beseda urednika</i>	2
<i>Aster Franc: Predstavitev položaja Roma v Sloveniji</i>	2
<i>Dr. Pavla Štrukelj: Kulturne spremembe v romski skupnosti na Slovenskem</i>	3
<i>Marija Zupančič: Izobraževanje učencev romov na OŠ sv. Jurij ..</i>	6
<i>Komisija za izbor športnika: Najboljši športnik in športnica</i>	9
<i>Jožek Horvat-Muc: Roma-net</i>	10
<i>Konferenca Balkanske romske federacije</i>	10
<i>Baranja Slavko-Lujzi: Roma still suffering in Kosovo</i>	11
<i>Mednarodna konferenca Romov v Evropi</i>	12
<i>Nana Rituper Rodež: Takrat so se Romi začeli prebujati</i>	13
<i>Filip Matko: Deset let prvega društva romov</i>	14
<i>Martina Horvat: Založništvo</i>	14
<i>Nana Rituper Rodež: Ženski forum pri Zvezi Romov</i>	15
<i>Janja Rošer: Tradicionalni romski tabor</i>	16
<i>Romina Sandreli: Folklor</i>	17
<i>Literarna skupina Romskega društva Romano vozo</i>	17
<i>Martina Horvat: Ciganska noč</i>	18
<i>Slobodan Nezirovič: Romi in mediji</i>	19
<i>Anita Cener: Obdaritev otrok v vrtcu na Pušči</i>	19
<i>Anita Cener: Ženski forum obdaril otroke v Velenju</i>	21
<i>Zlatko Hahn, Mladenka Grebenar: Romsko društvo Čapla</i>	21
<i>Romske pesmi</i>	22

BESEDA UREDNIKA

Jože Horvat - Muc

Zivljenje katerega živimo Romi ni tako enostavno niti ni preprosto. Ustvarjamo si ga tako kot si želimo ali pa tako kot si to drugi želijo. V Sloveniji (za katero pravimo, da je demokratična?), kjer nam je bilo marsikaj obljubljenega na področju izboljšanja življenja Romov s strani predvsem države, Romi nismo zadovoljni s položajem naše skupnosti. Res je, da so bili s strani Vlade RS sprejeti ukrepi za pomoč Romov v letu 1995, kateri pa dan danes niso niti na pol uresničeni v mnogih primerih pa jih nekateri uradniki, ki so zadolženi za omenjeno delo ne poznajo. V nekaterih območjih, kjer Romi živimo smo celo s strani nekaterih funkcionarjev drugače tretirani in obravnavani pri reševanju in pomoči Romski skupnosti. Zelo pomembno je, da si ne smemo zatiskati oči pred resnico. Predvsem pa sebi priznati tudi to kar je dobrega storjeno za nas Rome s strani nekaterih (predvsem Prekmurskimi) občin. Tudi naši prispevki za izboljšanje Romske problematike niso zanemarljivi. Lahko se pohvalimo z uspešnim delom in aktivnostjo Romani Uniona Murska Sobota, ki letos praznuje deseto obletnico delovanja. Ta si je skozi čas ustvarila ugled, spoštovanje, predvsem pa ime s strani Romov ter širše javnosti. Zato čestitke ob tem jubileju Romani Unionu ni odveč.

Da smo v aprilu lahko še s čim ponosni, smo lahko ponosni na odziv gospoda Boruta Pahorja, predsednika državnega zbora RS, ki se je pozitivno odzval na povabilo Zveze Romov Slovenije na osrednji kulturni prireditvi ob svetovnem dnevu Romov.

Z upanjem za boljšo prihodnost, želi uredniški odbor časopisa Romano them - Romski svet, vse najboljše ob dnevu Romov vsem pripravnikom Romske skupnosti.

Predstavitev položaja Roma v Sloveniji na kongresu v Stični

Aster Franc

V državi Sloveniji, ki je neodvisna država deset let, živita dva milijona prebivalcev. Poleg slovenske narodnosti sta prisotni tudi narodnostni manjšini: madžarska in italijanska. Slovenija je s svojo geografsko lego prostor, ki je odprt na sever in jug, na njem pa se križajo mnoge poti z vzhoda proti zahodu. Na tako prehodnem področju so našli svoje mesto tudi Romi, ki so na slovensko ozemlje prišli predvsem z Madžarske in Hrvaške. Tudi jezik je podoben jeziku, ki ga govorijo Romi na Madžarskem in Hrvaškem. Na začetku, recimo še pred (200) leti so bili bolj Nomadi kot ne, danes pa je malo preseljevanja, izvzemši lokalna potovanja iz ene vasi v drugo vas, ali mesto. Največ jih je v Prekmurju (severovzhodni del države). Podatek o številu romske narodnosti ni točen, vendar nas je okrog 9000. Naša kultura, religija, običaji, socializacija, asimilacija, so podobni kot pri drugih Romih po Evropi. Ker so v Sloveniji katoličani v večini, je tudi naša vera katoliška. V zadnjih letih je moderno govoriti o Romih, romski kulturi, o romskih pravicah, pravicah manjšine, ki je v zgodovini veliko pretrpela in bila izpostavljena predvsem v preteklem stoletju nacističnemu režimu. Morda želi Evropa vsaj malo popraviti krivice, ki so se jim godile, tudi Vatikan danes ni ravnodušen do njihovega vprašanja, nasprotno, Vatikan je pred tremi leti Ceferina kot prvega Roma razglasil za mučenca in svetnika. Upoštevajoč vse pravice manjšin, človekoljubnih organizacij, pravice vsakega človeka, da se razvija v spoštovano osebnost, upoštevajoč leto 2001, ki ga je generalna skupščina Združenih narodov razglasila za »Leto dialoga med civilizacijami« pa moramo reči, da pristnega dialoga med Romi in neromi (paver) ni. Krivda za to je obojestranka. Eden izmed pogojev za spoštovanje drugega je, da najprej sam ceniš sebe, svoj rod, svoje korenine, šele nato lahko druge, ali pa sam pričakuješ, da te bodo spoštovali drugi. Na tem mestu mislim na primer, med drugim tudi ime in priimek, jezik ... Naši Romi si namreč kar po pravilo spreminjajo priimke, da niso vsaj nekateri več prepoznavni. Za to so krivi neromi (pavri), ki hote ali nehote Rome podrejujejo, pa tudi sami na to podrejanje odgovarjajo z manj vrednostnim kompleksom. Spreminjanje priimkov pa je tudi odraz nedoslednosti, mar je na primer »Novak« več vreden kot Kokaš, Šarkezi ali Horvat? Vsi si moramo prizadevati za kolikor iskreno sožitje, za spoštovanje njihove kulture, plesa, pesmi. Prav na področju kulturnega ustvarjanja Romov je še veliko rezerve ter lepša prihodnost za vse.

Kulturne spremembe v romski skupnosti na Slovenskem

Dr. Pavla Štrukelj

Vsebina prispevka obsega razmišljanje in dejstva, kako se je začel kulturni razvoj in spremembe v vsakdanjem življenju Romov v Sloveniji. Že na začetku moram pripomniti, da to ni pojav le pri naši skupini. Če omenim prvotno deželo, to je Indijo, iz katere je romski narod prišel, je znanih že mnogo podatkov, ki govori, kako nastajajo spremembe v vsakdanjem življenju pri plemenih na indijski podcelini, med katerimi so tudi romska. Določeni in odgovorni ljudje, ki so se posvetili problemu nomadskih plemen, so predvideli spremembe v vsakdanjem življenju tako, da te le plemenitijo življenje, ohranjajo pa prvotno tradicionalno kulturo.

Menim, da moramo podobno razmišljati o naši romski skupnosti, kako se razvija njeno kulturno življenje, in sicer v današnjih

razmerah. Vsekakor je problemov in vprašanj mnogo. Če omenimo le integracijski razvoj v moderno industrializirano družbo, je potrebno upoštevati, da naše romske skupnosti niso velike, okolja pa so različna, tako podeželska, kakor tudi urbanistična.

Ta tema je danes zelo aktualna in pomembna in obsega vsestranska razmišljanja in razpravljanja. Zato bom skušala v tem prispevku nakazati le nekaj dejstev, ki prispevajo pozitivni kulturni razvoj v naši romski družbi. Spremembe nastajajo že nekaj časa. Ob tej ugotovitvi je potrebno upoštevati naseljenost Romov v različnih pokrajinah, ki nanje vplivajo tudi krajevne posebnosti. Zato ne smemo prezreti ugotovitve pristojnosti, ki govori, kako pomembno je upoštevati tudi geografska območja.

Če omenimo samo revijo Romano them, to je publikacija za vse naše

romske prebivalce, lahko v vsaki številki beremo prispevke, ki so jih napisali romski avtorji, predvsem mladi. Vse te napisane zgodbe, pesmi in narisane ilustracije kažejo, da se romsko življenje pri nas spreminja, posodablja, razširja se bralna kultura, kar kaže na razvoj opismenjenega romskega človeka. Menim, da je zelo potrebno poudariti, da nastaja ob ohranjeni rodovni kulturi tudi sodobna zvrst kulture. Ta predvsem mladi romski rod izobražuje in mu daje veliko možnosti, da se na kulturnem področju razvija. Treba je reči, da je naša romska mladina še v veliki meri aktivna, kar zadeva bogastvo starega rodovnega izročila, in da tega želi ohraniti. To se vidi na raznih prireditvah in ob raznih priložnostih, kako pozitivno sprejema navzoče občinstvo predstavitev romske kulture. Seveda je potrebno upoštevati še nekatere dejavnike, ki lahko pospešujejo ali zavirajo integracijo in oblikovanje sodobne romske družbe, vendar razvoj se je začel.

V vseh deželah po svetu se romska družba razvija, posebno na kulturnem področju, nekje v večjem obsegu, drugje v manjši meri. Pomembno je, da se bolj in bolj upošteva in skuša ohranjati romsko rodovno identiteto. Kako živi rodovna tradicija in kako jo zna slikovito opisati romski pisatelj, prisluhnimo M. Lakatošu znanemu in priz-

nanemu romskemu pripovedovalcu. V svojem literarnem delu je zapisal zanimive misli.

Odlomek iz njegove knjige je naslednji: »Godrnjavi stari ljudje, ki so bili takšne barve kot majski hrošči, so pošiljali proč otroke, ki so jih motili pri razmišljanju ali pogovoru. Avtorju se je zdelo, da pripovedujejo pravljice. Obujali pa so le davne spomine. Bili so živa poglavja, porumeneli listi stoletne zgodovine. Čez njih ni drvel čas, oživljali so mladostne zgodbe svojih očetov in dedov, zvesto so varovali minula stoletja. Iz njihovih misli so vele vonjave gozdov in hribov, po žilah jim je zaplala kri, zdelo se jim je, da slišijo šum bistrega potoka, ob katerem so počivali.«

Navedeni romski pisatelj je resnično lepo povedal o rodovnem življenju svoje skupnosti, povezano z daljnjo preteklostjo. odlomek sem navedla zato, da pokaže resnično pomembnost starega rodovnega izročila, ki ga tudi pisatelj iz druge romske generacije sprejema in uporablja v svojih delih.

Ko govorimo o spremembah življenja pri romskih prebivalcih, mislimo pri tem na splošni razvoj industrializacije in urbanizacije, ki prinaša tudi tem naseljenecem spremenjen delovni vsakdan. Plemenska družba ne more ostati neobčutljiva do urbanizacije, razvoja tehnologije, fizičnega okolja in do stikov z večjo že dolgo

ustaljeno kulturo, ki jih obdaja. Na manjšo skupnost vsekakor vpliva soočenje z nujnim zaposlovanjem, z urbanizacijo in s splošnimi ekonomskimi zahtevami večinske družbe. Ponovno naj spomnim, da razpravljam o manjših plemenskih romskih skupnostih, pri katerih je pomemben splošni razvoj krajevne družbe, sprejemanje družbenih sprememb pa gre počasnejše. Dejstvo je, da imajo manjše skupine manj možnosti, uveljaviti spremembe kot naravni fenomen, ker čutijo pritisk iz zunanega okolja. Vplivni so na primer drugi zunanji dejavniki, ti so lahko institucionalni ali individualni. Na tem mestu je dobro omeniti današnje možnosti splošnega izobraževanja, vzgojo v šolah in sprejemanje sodobnih ekonomskih programov.

Romi v Sloveniji, razseljeni v treh pokrajinah, v katerih spremljamo družbeni razvoj teh skupnosti, kakor tudi, kako ohranjajo svojo prvotno kulturo in jo izročajo tudi mlademu rodu. Ob tem je dobro dodati, da je romski jezik izredno dragocena kulturna dediščina. Če sedaj natančneje pogledamo, kako poteka razvoj pri Romih v Sloveniji, najprej lahko rečemo to, da vemo veliko več o njihovi kulturi in etničnosti, kot je bilo to znano pred nekaj stoletji. Velike spremembe beležimo pri obravnavanih skupinah že na ekonomskem področju. Izredno pozitivno je, da kaže mladina veliko

željo po znanju in izobraženosti. Pomembna so društva, v katerih poteka učenje romskega jezika, oživlja se glasba, organizirane so razne kulturne prireditve in folklorni plesi. Mnoge spremembe prinašajo v romske skupnosti mnogo pozitivnega in naprednega. Seveda pa ni vse tako idealno in brez problemov, da bi že lahko govorili o zelo uspešnem življenju tega naroda v določeni večinski sredini. Družbeni razvoj Romov pri nas kaže to-le podobo.

Pred približno tridesetimi leti so se v Prekmurju nekateri romski posamezniki vključili v gospodarske skupnosti in se v njih zaposlili. Večje spremembe, ki so zelo vplivale na življenje Romov v imenovani pokrajini, je bilo obdobje pred cca štiridesetimi leti. V tistem času so se pokazale razne razvojne dejavnosti v romskih skupnostih, posebno so se uveljavili posamezni glasbeniki.

Ne smemo pozabiti, da je pred leti romska organizacija v Murski Soboti, imenovana Manual, prispevala k začetnemu razvoju ekonomske ravni v teh skupnostih. Člani te organizacije so prevzemali uslužnostna dela in druge zadeve v mestu.

Menim, da so potrebne tudi te začetne razvojne poti, saj kažejo aktivnost in željo po boljšem življenju in skušajo pomagati človeku, da bi sprejel drugačen način življenja v določeni in urejeni družbi.

Kar zadeva življenjske spre-

membe pri dolenskih Romih, so nekatere, ki jih je vredno omeniti. Omenimo na primer razvojne oblike bivališč; te kažejo že po zunanosti bolj urejene domove. Znano je, da imajo omenjeni romski prebivalci manjše priložnosti v svojem kraju, da bi se zaposlili, ali, da bi bili aktivnejši na nekaterih drugih področjih. Glede romske mladine velja reči tudi za te kraje, da ima priložnost izobraževati se, šolsko vzgojo dopolnjevati in skrbeti za dvig kulturne ravni z različnimi tovrstnimi projekti.

Posamezni primeri najbolj pokažejo, kakšen je bil odziv v določenih akcijah. Tako menimo, da je dokumentarni film F. Robarja, z naslovom Opre Roma prinesel nekaj pozitivnih dejstev. Romi v tem dokumentarnem zapisu sproščeno govorijo o svojem dejanskem življenju in o svoji skupnosti. To je bila tudi prva javna priložnost, da je romski človek začel govoriti o svoji kulturi odkrito in samozavestno.

Drugi primer, ki ima mesto v razmišljanju o romski kulturi in o njenem razvoju, kaže dejavnost R. Šajnoviča. Že veliko let posveča omenjeni dolenski Rom svoje delo spoznavanju svoje rodovne kulture in njenemu oživljanju. Šajnovičeve izdane pesmi in prozno delo je nedvomno velik korak, ki ga je naredil za svojo skupnost. Spremembe v romskih rodovih predstavlja po svojem prepričanju in

lastnem spoznanju. Rodovno izročilo pa mora vsak pripadnik romskega rodu spoštovati in ga ohranjati. Površen pregled romskih kulturnih dejavnosti je pokazal, da se je med tem prebivalstvom veliko spremenilo, omenjamo predvsem spremembe in razvoj na kulturnem področju. Pomembno je dodati, da so že do sedaj pokazali sami Romi veliko aktivnosti in organizacijske sposobnosti. Posamezni primeri akcij najbolj nazorno prikažejo določene kulturne projekte. Pomembno je praznovanje svetovnega dne Romov vsako leto, dalje delovanje romskih društev, ustanovitev Zveze Romov Slovenije in slikovite folklorne prireditve in drugo. Vse te prireditve so tudi vzpodbuda za čim večjo aktivnost med romskim prebivalstvom. V tem razvojnem procesu romske družbe pri nas se še posebej odlikuje skupina posameznikov, med katerimi moramo nekatere posebej omeniti. Tako predstavljamo predsednika J. Horvata Zveze Romov Slovenije, ki je tudi romski pisatelj in organizator skupnih romskih kulturnih projektov. Lahko zapišemo, da ima J. Horvat velike zasluge pri predstavitvi svoje skupnosti svetu, na kulturnem področju pa je uvedel veliko novih pozitivnih idej.

Zelo pomembne so publikacije romskih društev in posameznih avtorjev, ki jih izdajajo Romi pri nas. Občasne revije kot so Romano

lil, Romano nevijspe in osrednje glasilo Romano them, so nedvomno velik dosežek na področju kulturnega udejstvovanja in aktivnosti naše romske skupnosti. Pomembna je tudi izdaja z naslovom Zbornik. V tej knjižici so zbrana predavanja, ki so jih imeli predavatelji v času romskih taborov v Murski Soboti.

Končno ne smemo prezreti dejavnosti na folklornem, športnem in na splošno izobraževalnem področju.

Tako lahko trdimo, da vse omenjene dejavnosti romov v Sloveniji kažejo ne samo razvoj in spremembe v teh skupnostih, ampak tudi pozitivni odziv mladih v teh aktivnostih. Nastajajoče spremembe so zelo pomembne v današnji romski družbi, saj vplivajo na celotno življenje teh prebivalcev. Romi se pri nas bolj in bolj zavedajo, da so narod, ki je do današnjih dni ohranil svoje etnične posebnosti in starodavna izročila, oplemenitena z izzivi moderne dobe. Taka integracija, ki vodi v širše življenjsko okolje, dopušča pa oživljati prvobitno kulturo, jo ohranjati in predstavljati javnosti, je sprejemljiva tudi v romski skupnosti. Moderna civilizacija, predvsem njeni tehnološki dosežki, so za razvoj romske družbe prav tako pozitivni. Ob vseh teh spremembah pa je najpomembnejše, da romski človek aktivno sodeluje in da prispeva kar največ za razvoj lastne skupnosti.

Izobraževanje učencev romov na OŠ sv. Jurij

Socialna delavka: Marija Zupančič

Osnovno šolo Sveti Jurij in obe podružnični šoli v letošnjem šolskem letu obiskuje 290 učencev, od tega 51 romskih učencev, kar je 17,05 % šolske populacije.

V podružnično šolo **Per-toča** je vključenih 8 romskih otrok.

1. razred	2 učenca
2. razred	1 učenec
3. razred	4 učenci
4. razred	1 učenec
Skupaj	8 učencev

V podružnično šolo **Serdi-ca** je vključenih 24 romskih otrok.

1. razred	9 učencev
2. razred	6 učencev
3. razred	5 učencev
4. razred	4 učenci
Skupaj	24 učencev

Centralno šolo **Sveti Jurij** obiskuje 19 romskih otrok.

5. razred	8 učencev
6. razred	4 učenci

7. razred	3 učenci
8. razred	4 učenci
Skupaj	19 učencev

Ugotovitve ob vstopu otrok v šolo:

Večina romskih otrok vstopa v šolo z močnim socialnim, kulturnim in jezikovnim primanjkljajem, posledica česar je učna neuspešnost. Največjo oviro romskim učencem predstavlja slovenski jezik, ki ga slabo obvladajo ali pa ga ne obvladajo. Romski otroci se slabo izražajo, odgovarjajo zgolj s posameznimi besedami, težko tvorijo po-

vedi, zamenjujejo spol ipd. Nerazumevanje slovenskega jezika vpliva na njihovo komunikacijo in na nerazumevanje navodil. Zaradi tega je vključevanje v vzgojnoizobraževalno delo drugačno, saj se številni učenci s slovenskim jezikom srečajo šele ob vstopu v šolo.

Poleg jezika predstavlja oviro še minimalna sposobnost koncentracije in minimalna vztrajnost otrok. Večina romskih otrok izraža veliko potrebo po gibanju in to pogosto v obliki agresivnosti, kar deluje moteče na vzgojnoizobraževalni proces.

Ne glede na to iz katerega okolja otrok izhaja, izraža željo po enakem delu kot vsi ostali učenci. Posledica tega je neuspeh, ki se kaže v neprimernih oblikah reagiranja in obnašanja. Zaradi tega smo učencem Romom začeli namenjati posebno skrb na šoli že pred več kot tridesetimi leti. Prva taka oblika so bili organizirani oddelki podaljšanega bivanja, v katere smo vključili vse učence Rome. V oddelkih PB smo učencem nudili različne oblike in metode dela. Da bi dosegli boljše rezultate, smo z učenci Romi veliko delali individualno, prilagajali smo šolske programe, organizirali roditeljske sestanke s starši Romi v romskih naseljih in jih obiskovali na domu.

Prvi uspehi takega načina dela so se začeli kazati šele po daljšem časovnem obdobju. Učenci so začeli dosegati boljše učne uspehe, večina učencev je prišla

na predmetno stopnjo, vedno več jih je napredovalo do 8. razreda in zaključilo osnovnošolsko obveznost.

Na šoli izvajamo tudi projekt Rom, v katerega so vključeni tisti učenci Romi na razredni stopnji, ki imajo več težav pri slovenskem jeziku in matematiki. Gre za fleksibilno organizacijo pouka, kjer z učenci individualno dela druga učiteljica. Pri načrtovanju dela se učitelji poslužujejo individualnih načrtov, učitelj prilagaja načine in oblike dela in spremlja učence.

Učni uspeh učencev Romov je odvisen od več dejavnikov. Pogojen je z osveščenostjo družin in pomenom, ki ga starši pripisujejo izobrazbi. Na neuspeh nekaterih otrok vpliva tudi neredno obiskovanje pouka. Starši, ki otroka ne pošiljajo redno v šolo, se ne zavedajo, da s tem svojemu otroku delajo veliko krivico in škodo.

Bistvenega pomena za uspešnost otroka je tudi sodelovanje staršev oziroma družine s šolo. Menimo, da se nekateri starši premalo zanimajo za vsestranski razvoj in napredek svojega otroka. Udeležba staršev na roditeljskih sestankih in govorilnih urah je prej izjema kot pravilo. Nekateri starši pridejo v šolo le na vabilo ali pa takrat, ko so mnenja, da se njihovemu otroku godi krivica. Za učni uspeh se starši posebej ne zanimajo, zadovoljni pa so, če njihov otrok napreduje. Želimo, da bi bili učenci Romi v bodoče še uspešnejši. Za uresničitev teh želja pa se bodo morali starši bolj angažirati in pokazati večjo pripravljenost za sodelovanje s šolo.

Različni načini in pristopi v vzgojnoizobraževalnem delu so pripomogli, da število otrok, ki so uspešno zaključili osnovnošolsko obveznost, narašča. Še vedno pa vsako leto nekaj učencev Romov osnovno šolo zaključi v nižjih razredih.

Število učencev, ki uspešno zaključi 8. razred in s tem izpolni osnovnošolsko obveznost, je odvisno od številčnosti generacije v posameznem šolskem letu. V obdobju od 1987 leta do 99/2000 je šolsko obveznost končalo 75 učencev Romov. 51 učencev ali

Podatki o številu učencev, ki so zaključili šolsko obveznost po šolskih letih:

šolsko leto	končan 8. razred	končan 7. razred	končan 6. razred
1987/88	3	1	2
1988/89	2	1	3
1989/90	8	-	1
1990/91	4	1	1
1991/92	4	1	-
1992/93	3	-	-
1993/94	7	2	-
1994/95	4	2	1
1995/96	3	2	1
1996/97	1	1	-
1997/98	3	1	-
1998/99	3	-	1
1999/00	6	1	1
Skupaj	51	13	11

68 % je uspešno končalo 8. razred, 13 učencev ali 17,2 % je končalo šolsko obveznost v 7. razredu, 11 učencev ali 14,8 % pa v 6. razredu.

Učenci Romi, ki uspešno zaključijo osnovno šolo, se vključijo v nadaljnje izobraževanje, predvsem v srednje in poklicne šole, in jih v večini primerov tudi uspešno zaključijo.

Učenci se vsako leto vpisujejo v različne programe srednjih in poklicnih šol. Do sedaj so se učenci vpisali v naslednje programe srednjega in poklicnega izobraževanja:

- gimnazija

- pedagoška gimnazija
- ekonomski tehnik
- zdravstveni tehnik
- dimnikar
- prodajalec
- električar-elektronik
- natakar
- kuhar
- kuhar - natakar
- bolničar
- konfekcionar
- monter in upravljalnik energetskih naprav
- zidar
- frizer
- slaščičar
- oblikovalec kovin
- pomočnik konfekcionarja.

ROMANI UNION**komisija za izbor športnika****Datum: 13.03.2001****Štev.: /ET****VSEM
OSNOVNIM ŠOLAM****Spoštovano upraviteljstvo in športni pedagogi!****Zadeva: Najboljši športnik in športnica leta 2001**

Komisija za izbor športnika pri Romani Union - Zvezi Romov Slovenije v Murski Soboti je že več let doslej, na osnovi predlogov, opravila izbor in proglastitev najboljšega romskega športnika in ekipe. V minulem letu smo prvič pristopili h proglastitvi tudi najboljših učencev - športnikov med Romi.

V letošnjem letu želimo prav tako pristopiti k izboru, vendar tako, da bomo tokrat izbirali prvič tudi učenko Rominjo. Proglastitev bomo opravili slovesno konec leta 2001 v Murski Soboti.

Zaradi tega Vas vljudno vabimo k sodelovanju, s ciljem, da med Romi (tudi na Vaši šoli) zaplapola zdrav način življenja, uveljavljanja in potrjevanja mladih. Hkrati pa ni potrebno posebej poudarjati, kako neprecenljive preventivne vrednosti je omogočanje pravičnega športnega načina življenja in vzgoje za posameznika, ob sodelovanju šole in njenih vzgojiteljev.

V ta namen Vas prosimo, da šola in športni pedagogi, ob svojem raznolikem delovanju,

spremljajo posebej športne uspehe romskih učencev, v spomladanskem in jesenskem delu, obeh šolskih obdobjih: 2000/01 in 2001/02. Torej vso leto 2001. Razume se, da bomo vrednotili uspehe tudi iz Šole v naravi, Taborov in drugo.

Pri postopnem prehodu na ustaljeni sistem delovanja in ocenjevanja, Vam priporočamo, da spremljate njihove rezultate in uvrstitve, ne glede na to, da niso bili prav prvi med vsemi učenci in učenkami: na krosih, atletskih tekmovanjih, v športnih igrah, rokoborbi, streljanju z zračno puško, gimnastiki, ritmiki, šahu itd. Pomembno je le, da so bili najboljši med vsemi Romi na šoli. Če pa se primeri, da sta si dva učenca ali učenki enaki, boste lahko predlagali oba svoja kandidata(-tki) z navedbo njunih dosežkov v različnih športnih zvrsteh.

Upamo, da bomo vsi pri svojih hotenjih uspešni, Vas toplo pozdravljamo!

Predsednik komisije:*prof. Titan Evgen***Predsednik RU:***Jožek Horvat-Muc*

ROMA-NET 2001

Jožek Horvat-Muc

Center za zaposlovanje Župnije Zala je v obdobju 1997 - 2000 letno organiziral konferenco, katere cilj je prikaz in ocena metod za integracijo težje zaposljivih, še zlasti pripadnikov romske skupnosti na tržišču delovne sile. Na konferenco so vsakič povabili tudi izvedence za

zaposlovanje ter predstavnike romskih organizacij iz Avstrije, Češke, Madžarske, Slovaške in Slovenije.

Med konkretnimi dosežki teh konferenc vsekako velja poudariti odločitev o ustanovitvi in *vzpostavitvi srednjeevropskega informacijskega sistema o zaposlovanju Romov - RomaNet*. Domača stran Romanet (www.roma-net.at), ki

od lanske jeseni deluje - zaenkrat sicer samo v nemškem jeziku v Avstriji, oz. pripravljani tečji, ki potekajo v sodelujočih deželah, dajejo ustrezno osnovo za razširitev tega informacijskega sistema na območje celotne srednje Evrope.

Da bi predstavili **RomaNet** ter zagotovili metodološke osnove za njegovo delovanje, organiziramo tudi letos mednarodno konferenco.

Čas konference:

19. - 21. marec 2001

Kraj:

Kolping Hotel Alsopahok

19.07.2000 leta je bila v Sofiji (Bolgariji)

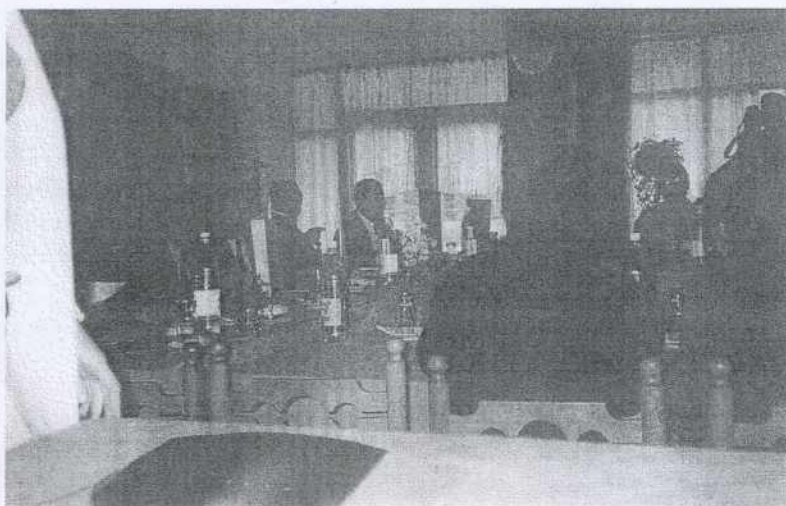
KONFERENCA BALKANSKE ROMSKE FEDERACIJE

Konference v Bolgariji so se udeležili visoki predstavniki Romskih društev iz področja ex Jugoslavije (Albanija, Hrvaška, Makedonija, Slovenija) in drugod. Predstavniki Romskega društva Fatmir Bečiri iz Maribora je na tamkajšnjem srečanju predstavil probleme Romov v Sloveniji in skušal prikazati razmere v katerih živijo. Govor je tekel tudi o izobraževanju, kulturi, medijih, socialnem skrbstvu, ekonomskem razvoju in ekologiji, razvoju in odnosu romskih družin, vključno z vprašanjem žensk in otrok. Razpravljalo se je o možnostih in eventuelnih rešitvah za izboljšanje statusa Romov v posameznih državah,

predvsem tistih, ki so begunci iz Kosova in nimajo urejenega statusa, saj nimajo pogojev za pridobitev državljanstva v republikah, kjer trenutno bivajo. Romi, ki bivajo izven svoje matične države prosijo za mednarodno podporo in finančno pomoč za ureditev

nastalih razmer, saj so za posamezne romske družine razmere nevzdržne, predvsem s stališča otrok in žena. Namen konference v Bolgariji je bil predvsem ureditev statusa Romov v Balkanski romski federaciji.

BEČIRI FATMIR

ROMA STILL SUFFERING IN KOSOVO

Baranja Slavko-Lujzi

ROMA STILL SUFFERING IN KOSOVO

One year after the war in Kosovo, Roma are still targeted by Kosovo Albanians and survive mostly in Serb villages living a life of a Ghetto together with other targeted ethnic groups. Paul Polansky, an American writer and expert on European Roma (Gypsies) is in Kosovo again living with Roma. his reports since the end of May 2000 testify that the humanitarian situation for Kosovo Roma has not improved but has even become worse in many aspects.

REPORTS BY PAUL POLANSKY:

1. GYPSIES OF KOSOVO, an extensive report on Kosovo Romas with special attention to their post war suffering from Kosovo Albanian extremists.

2. REPORTS FROM ROMA VILLAGES, A series of reports written by Paul Polansky. The reports show the reality of life in which Kosovo Roma live one year after the war.

Other information on the suffering of Roma in Kosovo: **ABUSES AGAINST SERBS AND ROMA IN KOSOVO** After the arrival of KFOR Mission to Kosovo

THE CURRENT SITUATION OF ROMA IN KOSOVO, JULY 2

ROMA TESTIFY OF ALBANIAN CRIMES

IWPR, Roma Unwanted Wherever They Go, July 28

The Flight of Gypsies from Kosovo, Feral Tribune Aug 9

People in no Man's Land - Roma Refugees from Kosovo, AIM Sep 29

WSWS, Roma and Ashkali Driven Out en Masse, Sep 26

Romas Protest to Macedonian Government, Sep 1999

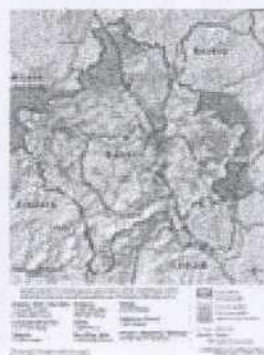
RNN The War in Kosovo is Not Over - Persecution of Roma Continued, Dec 1

WP, Kosovo's Unrecognized Victims, March 23

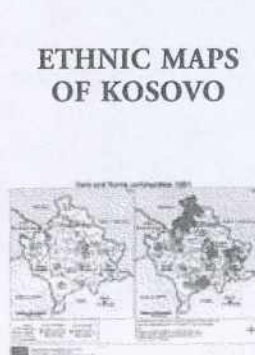
Irish Times, Kosovo Murders Fuel Blood Feud, Apr 17

POST WAR ALBANIAN CLEANSING OF MINORITIES IN KOSOVO
THE ROLE OF KLA

SERBS AND ROMA IN KOSOVO

Serbs and Roma, 2000

Serbs and Roma, 1991

Ethnic Composition in 1991

ETHNIC MAPS OF KOSOVO

16. - 18. junij 2000

Mednarodna konferenca Romov v Evropi Skopje - Makedonija

Mednarodne konference so se udeležili visoki predstavniki držav, kjer prebivajo Romi in imajo status beguncev iz Kosova. Med njimi tudi:

- Fredrika Sumelius, California USA
- Tahir Babar, Manchester, UK
- Ingrid Schioler, Švedska
- Paul Polansky, USA
- Ambi Bajram, Vlada R Makedonije
- Carol V. Bloom, California USA in drugi.

Med vsemi predstavniki je bil tudi predsednik Romskega društva v Mariboru, gospod Fatmir Bečiri,

Hasani Frida,
II. mesto za MIS

Po konferenci smo obiskali mesto Skopje v Makedoniji

ki je predstavil problematiko Romov v Sloveniji in njihova prizadevanja za ureditev statusa v Mariboru v R Sloveniji.

Osrednji govor na sestanku v Makedoniji je bil: **Človekove pravice Romov na Balkanu in v Evropi s posebnim poudarkom na človekovih pravicah Romov iz Kosova.**

Predstavniki posameznih držav smo imeli možnosti predstaviti problematiko Romov in poudariti, kaj in na kakšen način bi se dalo probleme rešiti. Poudarek je bil na mednarodni povezavi Romov in na reševanju

problemov Romov z mednarodnega stališča in podpore. V sklopu te konference je bilo tudi izbiranje MISS Romov, katerega so se udeležile romske predstavnice oziroma kandidatke iz posameznih držav, predstavnic Romov. Tukaj je važno omeniti, da je predstavnica Romov iz Slovenije iz Mariboa, zasedla drugo mesto Hasani Ferida, na kar smo Romi iz Slovenije zelo ponosni. Za miss so bile še iz drugih držav in sicer, Hrvaške, Jugoslavije, Bolgarije, Albanije, Bosne in Hercegovine.

BEČIRI FATMIR

Letos je praznovalo romsko društvo Romani Union iz Murske Sobotice svojo deseto obletnico obstoja ter aktivnega delovanja in vključevanja v družbeno dogajanje. Svojo obletnico pa so praznovali delovno, saj so ob tej priložnosti pripravili pregled celotnega dogajanja, podelili so priznanja, predstavili društva, ki so v tem času delovala, in romski ženski forum, prireditve pa so sklenili veselo, in sicer z različnimi glasbenimi in plesnimi skupinami. Nastopili so Šukarji, Romani Union, RD Pušča, Somnakune čerhenji iz Avstrije in Langa.

Predsednik RU Jožek Horvat-Muc je povedal, da je bil pred desetimi leti, 3. januarja, narejen prvi in odločilen korak, saj so takrat zbrali kar 150 podpisov za ustanovitev občinskega romskega društva, in to je bil začetek prebujanja in organiziranja na političnem področju. V začetku jim niso bili vsi naklonjeni, nasprotovanja pa so prihajala tako z romske kot neromske strani. Takrat so Romi prvič skupno nastopili, da bi se tudi sami neposredno vključili v reševanje romske problematike, to gibanje se je začelo najprej na občinski ravni in je z leti preraslo v vseslovensko gibanje. V kasnejših letih so se tudi drugod po Sloveniji začeli organizirati v romska društva, ki so se povezala v Zvezo Romov Slovenije, poleg tega so navezali tudi stike z Romi drugod po Evropi.

Skupaj pa so pripravljali mednarodne konference, seminarje, konference in znanstvena srečanja in kar nekaj se jih je zvrstilo tudi v Murski Soboti. Vsako leto organizirajo tudi romske tabore, kjer številni predavatelji razpravljajo o romski problematiki in možnosti reševanja le-teh, vanje ša se aktivno vključijo

10. obletnica Romskega društva Romani Union M. Sobota

Takrat so se Romi začeli prebujati

A. Nana Rituper Rodež

tudi mlajše generacije. Predstavniki sodelujejo na podobnih srečanjih v tujini. Romsko društvo Romani Union izdaja svoj občinski časopis Romani nevijspe/Romske novice, uredništvo vseslovenskega časopisa Romano Them/Romski svet pa se je prav tako preselilo v Mursko Sobotu, kjer je center dogajanja.

Čeprav je na področju romske problematike še veliko problemov, postajajo vedno bolj enakopravni člani družbe, tudi glede vključevanja. Lahko pa tudi rečemo, da je Romsko društvo Romani Union središče romskega dogajanja v Sloveniji, saj je prišla marsikatera pobuda prav iz tega društva in od njenega predsednika Jožeka Horvata-Muca. Najbolj razveseljivo pa je, da je v delovanje uspel vključiti ve-

liko mladih, ki aktivno sodelujejo na različnih področjih, v kulturi, športu, društvenih dejavnostih, in dosegajo dobre rezultate. Romi so se začeli bolj zavedati svoje identitete, svoje zgodovine in svoje bogate kulturne dediščine, začeli so se učiti svojega jezika, uspeli so dobiti svojega predstavnika v občinskem svetu mestne občine, med drugim pa se tudi na državnem nivoju pri pogovorih vključujejo kot enakopravni partnerji.

Bistveni premik pa je bil narejen tudi pri tem, a so se Romi začeli bolj zavedati, da morajo predvsem sami pripomočki k reševanju problematike in k izboljševanju razmer, k večji integriranosti v širšo družbo, in da ne potrebujejo pri tem kakšnega posrednika.

Ob desetem jubileju tudi torta ni manjkala

V Murski Soboti so proslavili desetletnico delovanja prvega društva Romov v Sloveniji Zveza Romov občine Murska Sobota je bila prva društvena organizacija slovenskih Romov.

Pobudnik in ustanovitelj, Jožek Horvat Muc, ki je danes tudi predsednik Zveze Romov Slovenije (ta združuje že deset romskih društev po vsej Sloveniji), še vedno vodi to društvo, ki je prvotno delovalo kot politična organizacija, danes pa deluje kot Romsko društvo Romani Union s povsem drugačno vsebino. Organizira vsakoletne romske taborje, seminarje folklore, jezikovne tečaje romščine, izdaja časopis Romano nevijske, občasno knjige, sodeluje pri romski radijski oddaji na Murskem valu ter organizira srečanja z drugimi romskimi društvi, tudi v tujini (Avstriji, Madžarski, Hrvaški). Ob jubileju se je javnosti prvič predstavil ženski romski forum, ki ga že šesti mesec uspešno vodi **Anita Cener** iz Serdice.

Deset let prvega društva Romov

Ob desetletnici romskega društva se je predstavil tudi ženski forum

Filip Matko

Založništvo

Martina Horvat

1. RD Romani Union je med časopisi izdalo časopis Romano nevijske oz. Romske novice. Ta časopis je prvič izšel leta 1992,

izhaja enkrat letno ob dnevu Romov in občasno.

2. Med knjigami je RD Romani Union izdalo Romski zbornik Romano kedijpe (Lunin Prstan), ki je izšel leta 1992, v njem so zbrane pesmi Jožeta Livijena in dramske legende Jožeta Horvata-Muca. Leta 1997 in leta 1998 sta izšla še Romski zbornik I. in Romski zbornik II., v katerih so zbrane teme iz Romskih taborov. Leta 1999 pa je izšla knjiga Krava voda, v kateri so zbrane dramske igre Jožeta Horvata-Muca.

3. RD Romani Union je izdalo tudi dve kaseti: Langa, ki je izšla leta 1998 in kaseta Ciden Roma tudi skupine Langa, ki je izšla leta 2000.

Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije

Ženska naj je informirana in izobražena

A. Nana Rituper Rodež

Lani jeseni so ustanovili na pobudo Jožeta Horvata-Muca Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije. Naš namen in cilj je, zastopati pravice romskih žensk, velik poudarek pa želijo dati večji informiranosti in izobraženosti romskih žena. Bistvo tega foruma pa je v tem, da bi se romske ženske pogosteje srečevale, se pogovarjale ter si medsebojno izmenjale izkušnje in si pomagale. O njihovem delu, načrtih in ciljnih smo se pogovarjali z Anito Cener, predsednico, in Moniko Sandreli, tajnico foruma.

Lani v septembru so se prvič uradno srečale pri Svetem Juriju pri Rogašovcih, ko se je zbralo šestnajst žensk in deklet, starih od 18 do 40 let. Prišle so iz Serdice, Zenkovec, Vančevasi, Borejec, Lemerja in Murske Sobote. Povedali sta, da je po njihovem osnovni namen, informirati romske ženske, zato bodo pripravili različna predavanja, med drugim tudi o pomenu ginekoloških pregledov, pregledu raka na dojkah, o varni spolnosti in kontracepciji, mamilih, alkoholu, povabili pa bodo tudi otroško pediatrijo,

da spregovori o negi otroka in skrbi za njegov pravilen razvoj. V programu imajo tudi različne tečaje o računalništvu, kulinariki, plavalni tečaj ter druga izobraževanja. Poudarili sta, da so razlike med romskimi ženskami nekoč in danes velike, danes so romske ženske veliko bolj izobražene in informirane, kot so bile njihove mame in babice, k čemur je veliko pripomoglo tudi obvezno šolanje. Dobivajo se enkrat na mesec, poleg izobraževalnega dela pa se tudi pogovarjajo, snujejo načrte, kako bi lahko osrečile otroke in tudi druge. Za otroke so že organizirali gledališko predstavo, decembra so pripravili obdarovanje otrok v Velenju in na Pušči, zanje so pa same izdelale igrače ter nakupile nekaj sladkarij ... Pomagajo pa tudi socialno šibkejšim družinam in družinam, ki potrebujejo kakršno koli pomoč. Kolikor je pač v njihovi moči, saj kakšnih večjih sredstev nimajo. Sicer pa se dekleta in ženske na svojih srečanjih veliko pogovarjajo o različnih problemih, s katerimi se srečujejo ali jih opazijo, si medsebojno pomagajo in se učijo druga od druge. Srečanja pa nikakor niso formalna, saj jih ženske izkoristijo za take prave ženske pogovore o ženskih stvareh, o takih, se pošalita, ki so za »moške nerazumljivi« in dolgočasni. Njihov namen pa je tudi druženje, saj si prizadevajo, da se njihovi otroci med seboj bolje spoznajo in navežejo stike, tako želijo vzpodbuditi, da bodo v prihodnosti njihovi otroci še bolje sodelovali, predvsem pa da bodo nadgrajevali to, kar so naredili njihovi starši.

Tradicionalni romski tabor

Mednarodni romski tabor

Janja Rošer

Mednarodni romski tabor je eden najpomembnejših projektov, ki ga organizira RD

Romani Union, oz. je največji romski projekt v Sloveniji. Prvi mednarodni romski tabor je potekal od 17. 07. - 22. 07. 1995 v Dijaškem domu v Murski Soboti. Prvega tabora se je udeležilo kar 25 udeležencev iz Slovenije, trije iz Avstrije in eden iz Beograda. Namen tega prvega tabora je bil spoznavanje romske zgodovine, kulture, etnologije in romskega jezika. Glavna predavateljica je bila dr. Pavla Štrukelj, vodja tabora pa je bil Jožek Horvat-Muc. Sklepne misli tabora oz. udeležencev so bile: Ta tabor naj postane tradicionalen, skrbi naj za ohranjanje romskega jezika in kulture.

Te misli oz. želje so se tudi uresničile, tako da je za nami še šest tradicionalnih romskih taborov. Tudi naslednjih pet taborov, ki jih je organiziralo RD Romani Union je vsako leto potekalo v Dijaškem domu v Murski Soboti.

Predavatelji na taborih so bili:

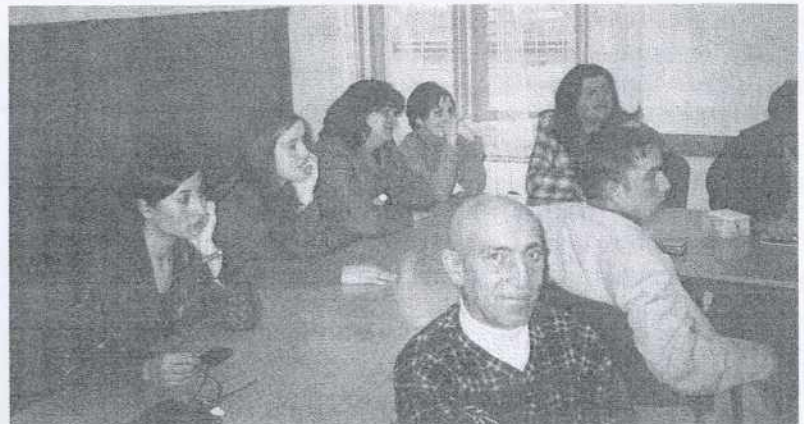
- mag. Alenka Janko
- g. Dragoljub Ackovič
- ga. Vesna Ackovič
- mag. dr. Jože Magdič
- prof. Evgen Titan
- mag. Vera Klopčič
- dr. Svanibor Pettan.

Še posebej pomembna pa sta dr. Pavla Štrukelj in g. Jožek Horvat-Muc, ki sta na taborih predavala vsako leto.

Tako kot predavatelji so bile tudi teme iz leta v leto različne in sicer so to bile teme kot so: romski jezik, etnologija, zgodovina Romov, romska kultura, romska družina, psihološki vplivi na

Rome, problemi zaposlovanja Romov, romska kultura v glasbi in še veliko več. Vendar pa se na taborih nismo samo učili, ampak smo se tudi zabavali. Prirejali smo različne popoldanske aktivnosti, ki jih je vsako leto vodila Monika Sandreli. Imeli smo različne delavnice, šivali smo romska kri-la, učili smo se plesati, hodili smo na izlete in vsako leto pripravili tudi piknik. Ob večerih smo prirejali razne zabave ter večere Romske poezije, kjer je vsak napisal pesem in jo potem tudi prebral. Tudi udeležencev je bilo iz leta v leto več. Največ jih je bilo seveda iz Slovenije, prišli pa so tudi iz Avstrije, Makedonije, Jugoslavije ... Taborov se je udeleževalo tudi nekaj pomembnih gostov. To so bili: g. Peter Winkle iz Urada za narodnosti, g. Bačić Geza iz Urada za narodnosti, g. Janez Obreza iz urada za narodnosti, g. Ivan Bizjak, varuh človekovih pravic, g. župan Mestne občine M. Soboti in še nekateri pomembni gostje iz Avstrije, Makedonije, Srbije in Madžarske.

V okviru teh taborov sta izšla tudi romski zbornik Romano kedijpe I in romski zbornik Romano kedijpe II. Oba zbornika je izdalo RD Romani Union. Prvi je izšel leta 1997, druga pa leta 1998. V teh zbornikih so zbrane teme, o katerih se je predavalo na taborih. Letos bo potekal že sedmi tradicionalni romski tabor in upam, da bo prav tako zanimiv in pester kot so bili vsi prejšnji.

Folklora

Romina Sandreli

Folklorna skupina pod imenom Romani Union se je prvič predstavila leta 1998 ob materinskem dnevu v Budincih. Drugi pomemben nastop smo imeli ob dnevu Romov v Novem mestu, kjer smo se uspešno predstavili. Mladim smo postali všeč in vedno več se jih je začelo vključevati v našo folklorno skupino. Na vse to je zelo vplivalo gledališče, saj smo v gledaliških predstavah velikokrat zaplesali, zato smo se odločili, da

ustanovimo svojo folklorno skupino. Naša folklorna skupina pleše romske tradicionalne ples ob spremljavi glasbe različnih izvajalcev kot so: Šukar, Romano rath, Andru drom, Amala, Langa

in še nekaterih. Leta 1999 so se nam nastopi vrstili kar eden za drugim. Nastopali smo na veliko različnih prireditvah tako doma kot v tujini. Nekateri najpomembnejši nastopi med temi so bili: na osrednjih prireditvah ob dnevu Romov, na medobčinskih praznovanjih ob dnevu Romov v Murski Soboti, na prireditvi v predverju Cankarjevega doma v Ljubljani, nastop na Kongresnem trgu v Ljubljani, nastopi v okviru Romskih večerov v Termah Radenci, nastopi v Sakalovcih na Madžarskem, nastopi na Ciganskih nočeh. Udeleževali smo se tudi območnih srečanj odraslih folklorne skupin v Šalovcih, kjer

smo leta 2000 bili zelo uspešni in se zato uvrstili na medobmočno srečanje odraslih folklorne skupin, ki je potekalo v Murski Soboti. RD Romani Union je organiziralo tudi območno srečanje romskih folklorne skupin, kjer

so se poleg domače skupine predstavile še romske folklorne skupine iz celega Prekmurja. Vsaka skupina se je predstavila s tremi plesi, na koncu pa je v prisotnosti mentorjev folklorne skupin svoje strokovno mnenje povedala Monika Sandreli, ki ima tudi ustrezno licenco za poučevanje in ocenjevanje romskih folklorne plesov pri nas.

RD Romani Union pa je leta 1991 tudi glavni organizator kulturne prireditve ob dnevu Romov v občini Murska Sobotica. Pod društvom Romani Union delujeta še dve folklorne skupini in sicer mlajša in srednja folklorna skupina, ki so prav tako uspešni kot mi. Naše folklorne skupine prispevajo tudi velik delež h kulturnemu ustvarjanju. Odrasla folklorna skupina Romani Union si je pridobila tudi naziv najboljša romske folklorne skupine v Sloveniji. Da smo najboljši, dokazuje tudi to, da je naša folklorna skupina bila dobitnik občinskega priznanja za kulturno leto 2000. Plesalci folklorne skupine Romani Union si prizadevamo, da bi bili še boljši in da bi dosegali še večje uspehe kot smo jih do zdaj.

Ciganska noč

Martina Horvat

Prva Ciganska noč je bila leta 1992 na igrišču TVD Partizan v Murski Soboti. Na tej prvi Ciganski noči sta nastopili glasbeni skupini Šukar in Royal Flash ter folklorna skupina KUD Pušča. To prvo Cigansko noč, kakor tudi vse ostale je organiziralo romsko društvo Romani Union Murska Sob-

ota. Ciganska noč se je pravzaprav začela odvijati z namenom, da bi se romska glasba začela čim bolj razvijati. Na Ciganskih nočeh je nastopilo veliko različnih glasbenikov. Na vsaki Ciganski noči se je predstavila ena tuja ali bolj znana glasbena skupina in ena domača glasbena skupina. Med bolj znanimi oz. tujimi glasbenimi skupinami so se predstavile

skupine: Šukar, Amala, Andro drom, Bičkaj Adam, Zvezde Kaniže in Kontraband. Med domačimi glasbeniki pa so se predstavili: Kanela, Langa, Prva generacija in Varios. Od leta 1993 in naprej so Ciganske noči potekale na Grajskem dvorišču v Murski Soboti. Za nami je že devet tradicionalnih Ciganskih noči. Vse so bile dokaj obiskovane in na vseh se je plesalo in zabavalo do jutranjih ur. Letos bomo imeli že deseto tradicionalno Cigansko noč, zato bo ta nekaj posebnega.

Romi in mediji

Slobodan Nezirovič

Mediji imajo danes veliko vlogo pri kazalcu razmišljanja javnosti. Saj s svojimi članki bralcu ustvarijo podobo, ki je lahko realna ali pa zelo zmotna. V svojih člankih zaradi povečanja prodaje, mnogokrat izpostavijo le slabe lastnosti Romov. S tem bralcu izoblikujejo podobo, da so Romi tatovi, da se ukvarjajo s kriminalom, da so nedelavni in leni, da živijo z drugačno kulturo in obnašanjem, ki ni v skladu z načeli večinskega prebivalstva. S tem, ne le da narašča nestrpnost do Romov, ampak pada tudi pozitivna samozavest Romov. Tako so v en koš nametani Romi, ki so

problematici in tisti, ki želijo živeti v normalnem delovnem okolju in kljub vsemu ohraniti in negovati svojo identiteto, kulturo, jezik in biti ponosno na to, da so Romi. Neka študija je pokazala, da javnomnenjsko razmišljanje o Romih temelji le na negativnih izpostavkah, da se jih večinsko prebivalstvo boji, da jih ne želi za sosede. Imajo občutek, da je to manjvredno prebivalstvo, ki zaradi svoje polti in načinom razmišljanja izstopa, zato imajo mnenje, da ne more biti enakopravno večinskemu prebivalstvu. Čeprav se stanje slabega vpliva medijev na Rome zadnje čase bistveno popravlja, menim, da bi za realno podobo Romov pri večinskem prebivalstvu bilo potrebno Rome pokazati

tudi v dobri luči, osvetliti njihove dobre lastnosti, navade in običaje, ter s pomočjo integracije odstraniti predsodke do drugačnosti.

Obdaritev otrok v vrtcu na Pušči

Anica Cener

Predstavnice ženskega foruma smo 27. decembra obiskale vrtec na Pušči, kjer smo otroke obdarili z majhnimi darili. Otrokom smo podarili igračko - cufek, katero smo me same izdelale in pa nekaj sladkarij. Otroci so bili

daril veseli. Otroci so se nam predstavili s kratkim kulturnim programom. Nato smo se malce skupaj poigrali, popili kavo ter se poslovili. Na koncu naj omenim še to, da so nas vzgojiteljice na čelu z gospo Marjano Švec prijazno sprejele in so bile nad našim dejanjem navdušene.

Pust

Bliža se najbolj nori dan v letu. Ta dan se imenuje pust. Takrat se našemimo v različne maske. Jaz se bom letos našemil v Power Ranger. Moja mama bo za pusta cvrla krofe. Tudi v šoli bomo imeli maškerado. Komaj že čakam pustni torek.

*Patrick Šarkezi,
1. razred - Serdica*

Ženski forum obdaril otroke v Velenju

Anita Cener

Božič, novo leto - kako so to lepi prazniki. Še posebno so lepi, če se nekdo spomni na nas in nas ob božiču oziroma novem letu obdari s kakim majhnim darilcem. Tako se je ženski forum pri ZRS odločil, da bomo našim romskim otrokom polepšali božično-

novoletne praznike. Šestnajstega decembra smo se zgodaj zjutraj odpeljali z avtobusom proti Velenju. V Velenju so nas naši Romi zelo lepo sprejeli in pogostili. Nato pa smo ženske iz foruma razdelile otrokom darila. Vsak otrok je dobil eno mehko igračo - medvedka (izdelale smo jih same) in pa sladki del - čokolado, bobi palčke, lizike ... Otro-

ci so bili daril zelo veseli in v njihovih očeh se je videlo, da so zadovoljni in srečni. Malce smo se ženske razvedrile in si dale »šlogati karte«. Nato so nas domačini povabili na kosilo in smo se šele pozno popoldne poslovili od Romov v Velenju. Postanek smo naredili v Mariboru in sicer v Europarku, kjer smo ženske potešile svoje nakupovalne želje. Naj se ob tej priliki zahvalim ZRS za vso pomoč, ki nam jo je nudila in nam plačala avtobusne stroške. Zahvaljujem se tudi predsednikom in tajnikom romskih društev, ki so nam s finančno pomočjo pomagali, da smo kupili sladkarije. Hvala pa tudi Romom v Velenju, ki so nas prijazno sprejeli in pogostili.

8. marec - dan žena

Anita Cener

Vglavi se mi odvija film iz preteklosti. Bilo je pred približno dvajsetimi leti, kajti jaz sem bila še punčka, ki je obiskovala vrtec. Spominjam se proslave, ki je bila organizirana v čast vsem ženskam, za njihov praznik »dan žena«. Kot sem že prej omenila, sem jaz na tisti proslavi bila še punčka iz vrtca, ki pa je za vse ženske v dvorani nastopala pesmico »Moja mama«. Še danes se spominim, da je bila dvorana polna mamic, babic, tet, pa tudi atiji in strici so bili vmes. Še

danes znam zdeklamirati pesmico in tudi oblekice, ki sem jo imela na tej proslavi se še spominim. Bila je modro-rdeče barve z belimi obrobami zašita. Morda se nekateri sprašujete, zakaj vse to zdaj naštevam. Naj vam odgovorim na čisto preprost način. Zdi se mi, da smo pred leti mnogo več dali na praznik »dan žena«. Prirejale so se proslave, na katerih smo se predstavljali otroci, po vaških domovih so se organizirale vaške veselice. V današnjem času pa je tega vedno manj. Ne vem kje tiči razlog za to, vendar se mi zdi pomembno in lepo, da bi se ta

praznik ohranil, kajti ženske smo si le s težavo priborile nekatere pravice, ki jih imamo danes. Pa še vedno se najde tisti manjvredni izraz, »da so moški boljši«, zato se mi zdi neumno, da bi pustili, da ta praznik izumre. Slišim dosti moških, ki pravijo nekako takole: »Jaz imam svojo ženo celo leto rad, ne samo za 8. marec; kaj ji bom kupoval darila«. To je res, ampak moški ne vedo, da nam ženskam koristi pozornost naših dragih, pa naj bo to še tako čisto majhna pozornost. Veseli smo, da se nekdo spomni na naš praznik in nagelj, parfumček ali morda kakšna druga malenkost, nam polepša dan. Zato mislim, da je lepo, da se za 8. marec spomnimo vsi na svoje žene, mame, babice ... ter jim polepšamo praznik.

Romsko društvo Čapla Vanča vas - Borejci

Zlatko Hahn, Mladenka Grebenar

Romsko društvo Čapla je imelo dne 20.01.2001 v vaški dvorani redni letni občni zbor. Predsednik društva g. orvat Rudolf je bil zadovoljen z dosedanjim delom v društvu in nam predstavil šestmesečni program društva za leto 2001. Kot prvo nam je predsednik predlagal, da bomo kandidirali v letu 2002 za svetovni dan Romov; vsi prisotni na občnem zboru so potrdili predsednikovo mnenje. V nadaljevanju je povedal, da bomo 10.02.2001 imeli slovenski kulturni praznik Franceta Prešerna, 06. marca pa bomo sodelovali z osnovno šolo za praznik žena. Potem nam je povedal, da se naj začnemo pripravljati za svetovni dan Romov, ki bo 07.04.2001, organizator pa je Romani Union Murska Sobota. V nadaljevanju pa je poudaril na prireditvah za prvi občinski praznik občine Tišina, kjer bomo imeli celo večerni program. Opomnil pa je tudi mentorje, da se mora več delati z mlajšo skupino. Društvo se pa ne ukvarja samo s folkloro, temveč tudi s politično platjo, poslali smo tudi prošnjo za svetnika v občini, vendar odgovora še nismo dobili. Prošnja je bila poslana tudi na Ministrstvo za okolje in prostor za boljše življenje Romov. Dobili smo od predsednika zveze Romov našo kandidaturo, potrjeno 27.02.2001 v Murski Soboti na sestanku. Zahvaljujemo pa se g. Jožetu Horvatu - Mucu za pomoč.

Kulturno društvo

Prvi nastop v tem letu je bil 10.02.2001 za slovenski kulturni praznik Franceta Prešerna. Udeležilo se je kar dosti ljudi, bilo pa je tudi nekaj Romov. Bili smo pa zelo po-

hvaljeni s strani župana in osnovne šole za dobro prireditev. Zdaj pa bi vam predstavil našo mlajšo skupino folklore, v kateri je pet deklic: Melisa, Nuša, Nastija, Vanesa, Nina. Imele so že veliko nastopov, povabljenе pa so na proslavo za 8. marec v osnovno šolo. Upamo, da je to naša bodoča folklorna skupina.

V društvu pa imamo tudi našo glasbeno skupino z imenom Duo Bacara, to pa sta oče Jože in sin Denis Horvat. Načrtujeta, da bosta to leto izdala svojo prvo kaseto. Na koncu pa vsem skupaj lep pozdrav.

Gondi

Te paul gondolinjom,
 souh lanco lake kindjom,
 til mange uj bičhadja,
 zi peste khir man uj akhaurdja.
 Andu lil pisindja ne žarf zu mro
 čhavuro,
 not na avla uf kurkuro.
 Lada le andu va linjum,
 pru čijkat le me čumidinjom.
 Uj angju mre autja avreha ispidel,
 pre futi kezdinja khetaun te kijdel.
 Lakru pirano zaraleder sinja,
 le čhavure mandar andru va auflinja.
 Palu duj dij me mre ausva khasauhi,
 zari djak hegedura cidavhi.
 Čauče sej gondi hiadauh,
 bar mre phrala pru lauču pijle.

*Popo***ŠUN SO TUKEPHUKAVAU!**

Te djilaujs,
 man pru bijaf akharajs.
 Te aučheha tu kurkure,
 na avna zi tute tre čhavure.
 Niko adauh na žanea,
 sar tut tri žuvli kamea.
 Na trumes nikaske te phukaul,
 khaj na žaunes nimi zumi te taul.

*Popo***SOU HI AUR VILAUGO**

SOU HI AUR VILAUGO
 HILO PARNO,
 HILO DUGO NAUNE HAURNO.
 ADAUH MIK NIKO UPRE NA PIJLO
 KADA PESKE AMARO PAPO GIJLO.
 PRU AUR VILAUGO HI TALAM FEDER,
 NAUNE TIKNO HILO BAREDER.
 U FIJHO MIK NIKO NA ASTAURJA,
 KADA U DIJL MANUŠE LI PESTE
 AKHARDJA.
 SEJ ČORE HI U ČHAVURE
 KADA UN AČHEN KURKURE.

*Popo***NEVO BERŠ KURKURE**

PRU NEVO BERŠ KIRIN PHIRAF,
 FRIŠ KURKURE LE AURI RIKIJRAF.
 ZARU TIKNE PRE SOM ČHAVURO
 SAR ČHAUURO SOM KURKURO.
 U ASFA MANGE ČAK TIJL ČUJON,
 U PRE TU VA MANGE ČAK MUJON.
 ZARU GRA PRU ČANGA PIJOM,
 PRU AUR VILAUGO MANGE GIJOM.
 SAKU ŽAUNEL SOUH ČORO SOMA,
 TE MIJK UJOMA TENA MANGE GIJOMA.

*Popo***TU STE MRI AUČEHA**

SA MISTI TUTE DAU,
 ME TUT VAŠI ŽUVLI LAU.
 SAR TUT FEJS ME IGEN KAUMAV.
 VAŠ TUTE SITE DUGO UŽAURAF.
 ME PRI TUTE GONDOLINAF,
 ME VAŠ TUTE IGEN MIJRAF.
 DUJ ČHAVUREN MENGE KERAHA,
 OUBUG STE PRI LENDE DAHA.
 ANDU SUNE TUT ČAK ME DIKHAUHI,
 DIKHAUHI, TE ČAK FEJS ROUVAUHI
 »ANDU BRIŠIND TU ČAK BUTI KER,
 LAKE TU PRU ČANGA PER!«
 ADAU ANDU GONDI PHENDJOM,
 TE ADAU ANDU ČAČIPE KERDJOM.

*Popo***U VILAUGO HI TRO**

U VILAUGO HI TRO,
 U ČHAVURO TU KHER PA MRO.
 ADAUH TALAM NIKO NA ŽANLAHI.
 SAKO PE ANDI MANDE PHANDLAHI.
 TE MAUK ŽAUNEN SOSKE ADAUH
 VAKIJRAF,
 KHAUJ TEME BARI BUTI KIJRAF.
 EJ DIJL SO MAN MIK UŽAUREL,
 KO MAN ČAUČE PAL AKHAUREL.
 ADAUH ČAK ME TE MRO DIJL ČAK
 ŽAUNAS, KAJ AMARE MANUŠEN SITE
 KAUMES.

Popo

8. marec

V mesecu marcu mamice
praznujejo, takrat jih otroci obdarujejo.
Takrat smo pridni kar se da, pomivamo
posodo in brišemo tla.

Z rožicami jih razveselimo in zraven še
poljubčke delimo.

Mamice bi si vsak dan zaslužile,
da bi rožice dobile.

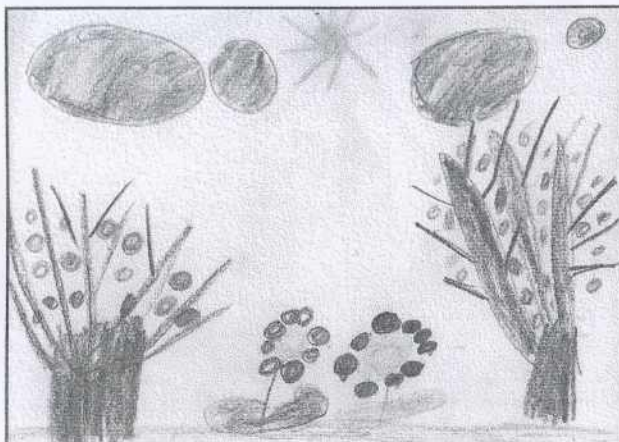
Jaz mamici vsak dan darilo dam,
ko ji pokažem, kako zelo rada jo imam.

RD Rjavo Dombo, Dajana Renič

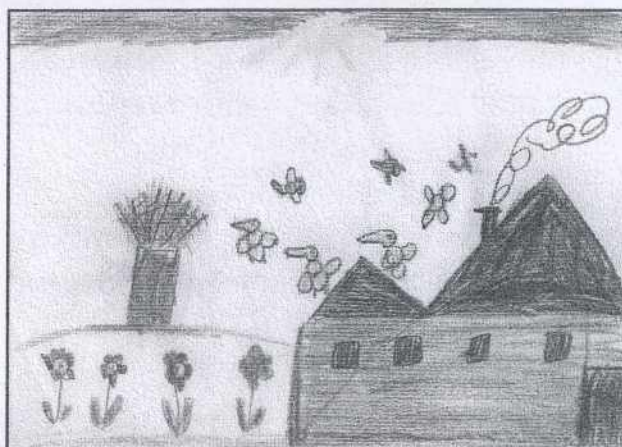
OFTOTO MAREC

ANDU MARC U DAUJA
PRAZNOVAULINEN, AKUR LEN
U ČAVORE OBDARINEN.
AKUR SAM LAUČE SAR ŠEJ,
TOVAS U DINO TE UPRE KOSAS
U PODO.
ULE BUKREJTENCA LEN
RAZVESELINAS
TE UZE MEK ČUMIKERAS.
U DAUJA PUMENGE ZASLUŽINEN
KAJ SAKU DIJ BUKREJTI GERINEN.
ME MRA DAKE SAKU DIJ
DARILO DAF, KAJ LAKE SIKAUVAF
SAR LA ME FES KAUMAF.

RD Rjavo Dombo, Dajana Renič

POMLAD - Tadej Hahn, 6 let, VVE Serdica

POMLAD - Drago Cener, 7 let, VVE Serdica

SNEŽAK DRSALEC

Trganka

Nina Cener,

3 leta,

VVE Serdica

Moja mama

Anita Cener

Moja mamica ni taka, kakor mamica je
vsaka. To kar dela moja mama, zna le
ona, ona sama. Kuha, pere in pomiva,
peči sklede zna peciva. Vse najboljše,
dobre volje, a nikoli ne počiva.

Kdaj je najlepše

Patrik Šarkezi, 1. razred-Serdica

Lepo je, kadar sije sonce. Lepo je, kadar
zunaj sneži. Lepo je, kadar prikukajo na
plan prvi zvončki. Ampak najlepše je v
nedeljo zjutraj, ko zlezem k mami v
posteljo in se pogrejem pri njej.

U meni teče romska kri, nemirna
kakor reka drvi, po tebi hrepeni,
tvoj obraz kakor čas zbledi,
ura teče, ljubezen se v nas seli,
sreča raste, reka topla se v romsko
kri spremeni, v prstanem zaročnem
se kamen blešči, vsa rdeča si ti.

Bojan

Zapoj mi pesem, brat ciganski,
naj srce me zaboli in duša razjoče.
Zapoj mi pesem, brat moj mili,
ker ona odšla je brez slovesa.
Le tvoj glas kitare, v meni upanje
prebuja,
da nekoč se jaz ob njej bom zbujal.

Slobodan

Dragi si nosi rdečo vrtnico in misli
name,
želi si me objeti in vso noč ljubiti,
želi si v mojih mislih se zbuditi.
Dragi kje si, čakam nate, telo in
duša
hrepenita po tebi, pridi, me objemi
in poljubi.

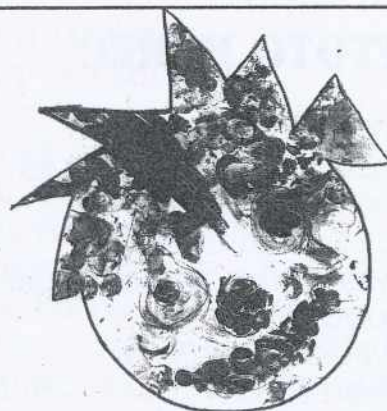
Drita

Vse kar sem imel, sem ti dal, od
siromaka oba bogata sva postala,
ker rada sva se imela. Sedaj
drugega si spoznala, a meni si se le
smejala, poljub slovesa si mi dala
in rekla, da le prijatelja bova
ostala. Čeprav jaz rad sem te imel,
usoda naju ni hotela vrnila sva si
vse, kar sva si dala, oba od
bogataša zopet siromaka sva
postala.

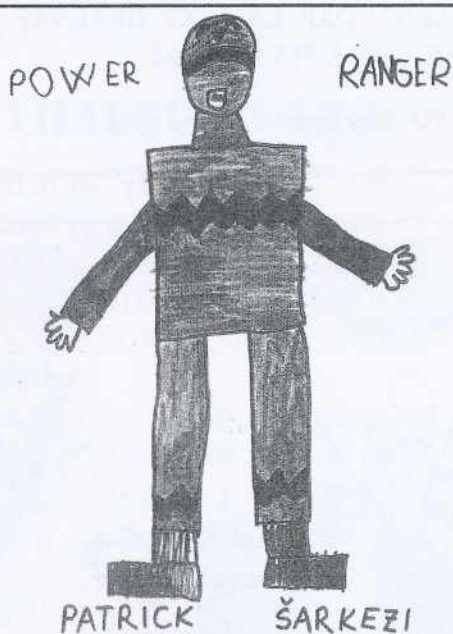
Sašo

SO MANGE OVLA AJA RAT,
TENA TU ZI MANDE SAL,
NA PEKAUL MANGE JE ŽIJL,
SAR U FROU MANUŠA ŽIJN.
I RAT AKHAUREL, ME ŽAV LAHA
KAJ GUDI MAN OUJ AKAUN AKHAUREL,
HAM TRO KIJPO ME LAU MANCA,
KAJ DU GONDI OJHA MANCA.
ŽAV ME DAJA, OJHA FLEJSI,
SAR TU SALA UZRU ERŠTI,
TE ŽIJL PE MANGE NA POČIJNEL,
KAJ TE DUKHAL NA HEJRINEL.
MANGE, MANGE, BRI TUTE NAUH TE ŽIJL.

Koko Šarkezi, Serdica

NINA CENER, SLETA
VVE SERDICA
"KLOVN" - prstne barve

1. RAŽ. - SERDICA

